

Forvaltningsplan for statlig sikra
friluftslivsområder

Hjertøya, Balsfjord kommune
2016-2020

Forvaltningsplanen for det statlig sikra friluftsområdet Hjertøya gir en beskrivelse av de friluftsmessige verdiene, og kommer med forslag på tiltak og tilrettelegging for friluftslivet. Tiltakene skal ivareta og utvikle det statlig sikra friluftsområdet slik at de regionale friluftsjnteressene og hensynet til tilgjengeligheten ivaretas, samtidig som det tas hensyn til stedets karakter, historie og natur. Planen baserer seg på feltbefaringer med Balsfjord kommune og/eller de som har ansvar for bruk, forvaltning og drift av friluftsområdet.

Naturbase: <http://faktaark.naturbase.no/SikraFriluftsliv?id=FS00000389>

Befaringer

16.10.2015 Kurt T. Klaussen og Maja Sjöskog Kvalvik (Ishavskysten friluftsråd)

Forvaltningsplanen utarbeidet av

Maja Sjöskog Kvalvik/Ishavskysten friluftsråd, i samarbeid med Kurt Klaussen og Balsfjord kommune

Foto

Fylkesmannen i Troms (forsidebilde) og Maja Sjöskog Kvalvik

Fakta om kommunen pr 15.10.2015

Antall innbyggere	Ant innbyggere per km2	Antall statlig sikra friluftslivsområder	Andre friluftslivs-områder (antall)
5 720 ^a	4	3 ^b	Ca. 90 ^c

^a Kilde: Statistisk sentralbyrå

^b Kilde: Naturbase

^c Kartlegging og verdsetting av friluftsområder i Balsfjord kommune er under arbeid 2015-2016. Foreløpig antall avgrensede friluftsområder pr oktober 2015 er 90 stk. Kartleggingen utføres av Ishavskysten Friluftsråd.

Innhold

Innhold	4
1. Bakgrunn	5
2. Forvaltningsplanens målsetning.....	6
3. Kart over området	7
4. Områdebeskrivelse/status	9
6. Behov for tiltak i planperioden.....	11
6.1. Beskrivelse av tiltak	12
7. Tiltak som kan gjøre det enda mer attraktivt å bruke området.....	15
8. Driftsplan for planperioden	16
9. Fotografier	18

1. Bakgrunn

Hjertøya er en liten hjerteformet øy som ligger skjermet innerst i Nordfjorden i Balsfjord kommune. Området er det eneste område ved sjøen i Balsfjord kommune som er sikret og kjøpt opp til friluftsliv med statlige midler. Området ble kjøpt i 1984, og ble da avsatt som et LNF-område i reguleringsplanen. Det er staten ved Klima- og miljødepartementet som eier området.

Opprinnelige eiere var gnr/bnr 95/1 og 95/2 ved hhv. eiere Karl Johansen og Ole Kristensen (de nærmeste opprinnelige gårdene på sørsida). Øya ble før sikringen brukt til å greie fiskenøter, samt til værbeite om sommeren. Hjertøya ble solgt til forretningsmannen Arvid Kristiansen i Tromsø pr 1.11.1968. Han gikk senere konkurs, og Distriktenes Utbyggingsfond (DUF) hadde pant i boet. Slik fikk Staten hand om øya. Sist på 1980-tallet ble det foretatt noe hogst på øya. Geir Kristensen tok ut ca. 30 m³ lauvtrevirke. Øya har vært helt skogfri tidligere (pga beiting?), men i dag står spredt lauvskog på øya sammen med noe tilplanting av gran.

Øya er viktig hekkeplass for bl.a. ærfugl, gås og måkearter. Det praktiseres ilandstigningsforbud fra isgang til St. Hans. Kurt Klaussen har i dag vær på øya om sommeren, og av og til brukes også øya til beite av andre med sau eller geit.

Det har ikke tidligere vært utformet forvaltningsplan for friluftsområdet, og dermed ikke søkt fylkeskommunen om tilretteleggingsmidler.

2. Forvaltningsplanens målsetning

Et område karakteriseres som sikret når det offentlige (stat, kommune/friluftsråd eller fylkeskommune) har skaffet seg rådighet over arealet som friluftslivsområde ved erverv/kjøp eller ved avtale om varig bruksrett (servituttavtale). For å få statlig støtte til tilrettelegging av statlig sikra friluftslivsområde, stilles det fra og med 2013 krav om at det er utarbeidet forvaltningsplan for friluftslivsområdet. Gjennom utarbeiding av forvaltningsplan blir behovet for tilrettelegging av området grundig vurdert.

De statlige sikra friluftsområdene skal være tilgjengelige, attraktive og naturpregete. Friluftsområdet Hjertøya skal på en måte som tar hensyn til stedets karakter, historie og natur, være et attraktivt friluftsområde tilgjengelig for allmennheten. Forvaltningsplanen skal avklare ansvarsforhold og framdrift for ulike tiltak, samt anslå kostnad for tilretteleggingstiltak og drift.

Fylkesmannen skal som statens representant som grunneier og servitutthaver (rettighetshaver) vurdere om tiltakene kan gjennomføres i de statlige friluftslivsområdene. Fylkesmannens aksept er da å regne for grunneiers aksept for gjennomføring av tiltaket. I servituttområder er det å regne for rettighetshavers aksept for gjennomføring av tiltaket. En godkjenning blir da gitt under forutsetning av at tiltaket:

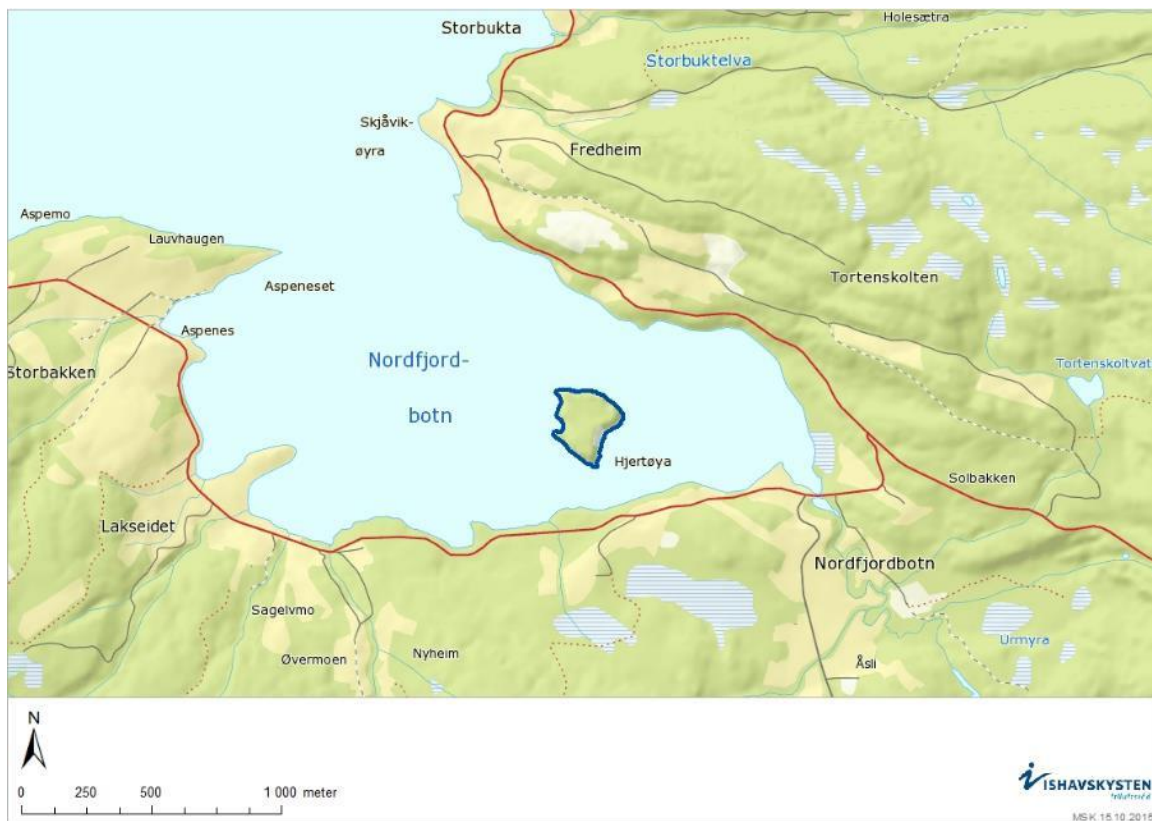
- er i tråd med formålet for sikringen
- utføres på en naturvennlig måte
- ikke er ødeleggende for biologisk mangfold og kulturminner

I tillegg er det en forutsetning at alle andre nødvendige tillatelser blir innhentet før gjennomføring av tiltaket.

I områder som er statlig sikra kan staten gi økonomisk støtte til opparbeiding, tilrettelegging, vedlikehold og skjøtsel. Aktuelle tiltak er for eksempel informasjonstavler, tilrettelegging for personer med nedsatt funksjonsevne, opparbeiding av turveier og turstier, plasser for parkering, toalett og renovasjonsordning, badebrygge, tilplantning mv. Skjøtsel er tiltak som blir gjennomført på økologisk grunnlag, for å opprettholde en bestemt natur- eller kulturtilstand. Tilskuddsordningen er forbeholdt kommuner og interkommunale friluftsråd, og søknad sendes til fylkeskommunen. Det gis ikke statlig støtte til drift av friluftslivsområder. Eksempler på driftsoppgaver er plenklipping og tømning av søppel.

Det *formelle* ansvaret for drift og tilsyn med friluftslivsområdet har kommunen eller friluftsrådet (i noen få tilfeller fylkeskommunen). Drifts- og tilsynsansvaret omfatter daglig tilsyn, holde orden i området, etablering av tilretteleggingstiltak, drift og vedlikehold av eksisterende tilretteleggingstiltak og atkomstveier, vedlikehold av informasjonsskilt o.l. Det er ikke noe i veien for at det *praktiske* drifts- og tilsynsansvaret kan overlates til for eksempel en ideell organisasjon eller velforening gjennom egen avtale, men slike avtaler fritar ikke kommunen eller friluftsrådet (ev. fylkeskommunen) fra det formelle ansvaret.

Mer informasjon: <http://miljodirektoratet.no/no/Tema/For-offentlig-sektor/Sikring-og-forvaltning-av-friluftslivsomrader/Sikring-av-friluftslivsomrader/>

Figur 2. Eiendommen nås med egen båt, med Nylund som det nærmest beliggende utgangspunktet på fastlandet i sør. Det er ikke tilrettelagt for båt plass. (Kart: Ishavskysten friluftsråd)

Figur 3. Flybilde viser eiendomsgrense for Gnr/Bnr 95/33 som utgjør det statlig sikra friluftsområdet Hjerøya. Området har ingen tilrettelegging. (Kart: Geodata/Ishavskysten friluftsråd)

4. Områdebeskrivelse/status

Gnr/ Bnr	FS-nummer naturbase.no	Sikrings form	Sikret år	Areal (da)	Grunneier	Forvaltning og drift	Nærområde?
95/33	FS00000389	☒ Ervert ☐ Avtale	1984	49	☒ Stat ☐ Kommune/ friluftsråd ☐ Privat	Balsfjord kommune	☐ Ja ☒ Nei
Kommentarer		Hjertøya er egnet som utfartssted for båtturer og bading sommer, og utfartssted på isen om vinteren. Det er mye isfiske rundt øya om vinteren. Øya brukes i dag til noe båtutfart om sommeren. Bygdefolk har tidligere feiret St.Hans med bål på øya, noe som ikke har blitt gjort i senere år. Øya er viktig hekkeplass for bl.a. ærfugl, gås og måkearter. Det praktiseres derfor lokal ilandstigningsforbud fra isgang til St. Hans. Denne praksis må vektlegges i fremtidig tilrettelegging.					

	forklaring	beskrivelse
Naturgrunnlag	<i>Kort om flora og fauna, landskap, naturtype, evt rødlistearter etc</i>	Liten øy som ligger skjermet til innerst i Nordfjorden, ca. 180 meter fra land på sørsida. Høyeste punkt 11 moh. Berggrunn kalkglimmerskifer, og kalksilikatgneis. Øya var før beiting frodig tilgrodd med lauvskog og tette granplantinger. Det er uvisst når granplantingene er plantet. På øya står også noen spredte vakre furutrær, først og fremst på vestsiden. Det ligger strand mellom to nes på nordsida, og to fine vikar på vestsiden. I øst ligger en åpen gresslette, der beitinga har hatt stor effekt på tidligere tett krattbuskas. Noe svaberg på øyas vest- og sørsida. En god del einer, som har viset seg viktig for hekking av bl.a. ærfugl. Noen år med sauebeite (ca. 5 år), av først Værringen og nå i første hand sauene til Kurt Klaussen, har åpnet opp skogen og det er nå lett å bevege seg blant de spredte bjørketrærne. Sauebeitet har også fjernet mye kratt, som bringebær og rogn. I 2015 beitet også noe geit på øya, sammen med kvitsau og villsau. Hvor mange dyr og hvilken art som beiter på øya varierer fra år til år. Grantrærne gir i dag viktig beskyttelse for vær og vind for sauene. Ingen registrerte rødlistearter i området, men øya er viktig hekkeplass for en rekke fugler som ærfugl, gås og måkearter. Det er mulig at noen av måkeartene er rødlistet, som fiskemåke, men det er ikke gjort noen kjent ornitologisk kartlegging på øya. Øya er sannsynligvis et gammelt egg- og dunvær som var fredet bl.a. mot ferdsl på forsommeren/i hekketida.

Kulturminner	<i>Kort om evt kulturminner i området og hensyn til disse</i>	Ingen kulturminner er registrert inne i avgrenset friluftsområde.
Bygninger	<i>Nevn evt bygninger på området og omtal kort bruken av og ansvaret for disse</i>	Ingen bygninger.
Adkomst/kommunikasjon	<i>Adkomst til området, tilgjengelighet og offentlig kommunikasjon</i>	Hjertøya ligger ca. 180 m. fra land på sørsida, og ca. 300 m. fra nordsida. Fra Storsteinnes langs fylkesveg 858 er det 18 km, fra Meistervik 8 km, og fra Olsborg/Moen 40 km. Adkomst med egen båt i sommerhalvåret, på vinteren kan man gå til Hjertøya på isen. Isen legger seg som regel på innsiden av fjorden, øst for Hjertøya. Langfjære (40 m+) på størstedelen av fjæraområdene på fastlandet rundt øya. I 2015 ingen allment tilgjengelig parkeringsplass eller båtplass på fastlandet.
Egnet bruk	<i>Vurdering av hvilke aktiviteter området eger seg for</i>	☒ Turgåing ☐ Sykling ☒ Bading ☐ Klatring ☒ Båttutført ☒ Fiske ☒ Lek, rekreasjon ☒ Telting annet: Fiske inkluderer både fiske om sommeren og isfiske om vinteren.
Eksisterende tilrettelegging	<i>Tilretteleggings tiltak i området før planperioden inkl tilrettelegging for funksjonshemmede</i>	Ingen fysisk tilrettelegging. Sauetråkk har etablert noen stier, og sauene har gjort skogen åpen og framkommelig. Man kan også vandre langs fjæra på øya. Noen gamle bålplasser i fjæraområdene.
Annet	<i>Andre relevante forhold</i>	

6. Behov for tiltak i planperioden

I tabellen skal både tiltak som er *nødvendige* å gjennomføre for at området skal kunne brukes, og tiltak som er *ønskelig* for å øke bruken av området føres opp. Under kostnad skal de forventede kostnadene ved gjennomføring av tiltaket føres opp. I noen tilfeller er det vanskelig å beregne kostnadene, men det er viktig at de beregnes så godt som mulig. Dette kan for eksempel gjøres ved innhenting av anbud, eller ved å undersøke erfaringstall hos andre kommuner eller friluftsråd.

nr	Tiltak (i prioritert rekkefølge)	Beskrivelse	Utføres av/ Ansvar	Gjennomføres år	Kostnad
1	Utarbeide avtale mellom kommunen og driftsansvarlig	Skriftlig avtale	Balsfjord kommune og driftsansvarlig	2016	0,-
2	Allment tilgjengelig og godkjent p-plass på fastlandet	Et område på fastlandet bør tilrettelegges som atkomst for allmennheten med parkering, og avtale for dette skrives.	Kurt Klaussen/ Ishavskysten friluftsråd	2016	0,-
3	Informasjonstavle	Informasjonstavle ved p-plassen.	Ishavskysten friluftsråd	2016	15 000,-
4	Båttutsett	Båttutsettplass i fjæra på fastlandet, inkl. forbedring av veg ned til fjærområdet.	Kurt Klaussen/ Ishavskysten friluftsråd	2016-2017	30 000,-
5	Innkjøp av robåt til utlån	Innkjøp av liten robåt som kan ligge i fjæra tilgjengelig for alle som vil besøke øya.	Ishavskysten friluftsråd	2016-2017	15 000,-
6	Enkel bålplass på Hjertøya	Trygg bålplass for å forhindre at det etableres mange små, spontane og potensielt brannfarlige bålplasser.	Kurt Klaussen/ Ishavskysten friluftsråd	2017	5 000,-
7	Vegskilt	Vegvesenskiilt ved fylkesvegen. Krav på at området oppfyller vegvesenets kriterier for skilt.	IF/ Statens vegvesen	2016	Statens vegvesen bekoster skilt
Total kostnad					65 000,-

6.1. Beskrivelse av tiltak

Nr 1. Utarbeide avtale mellom kommunen og driftsansvarlig

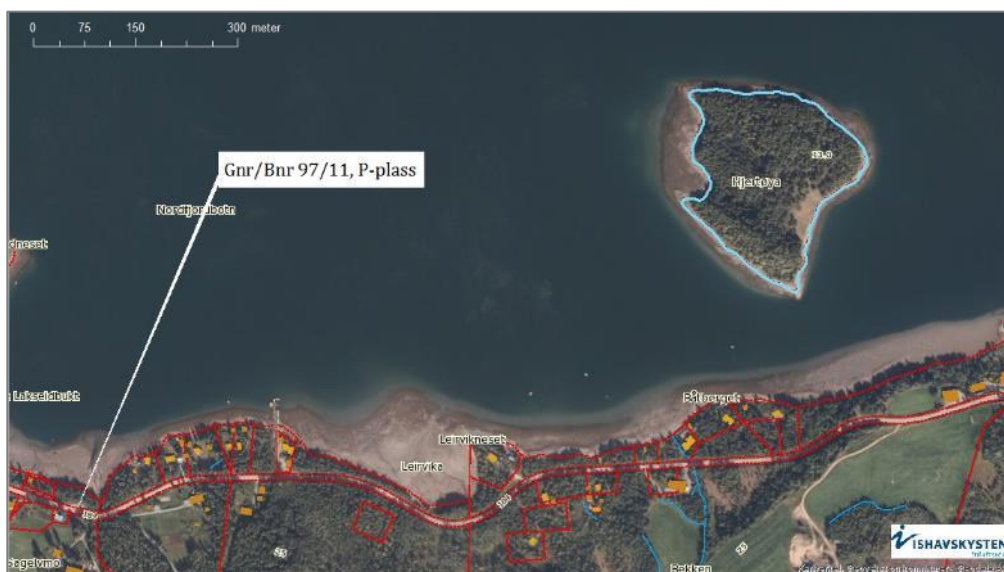
I et statlig sikra friluftsområde er det behov for en varig skriftlig avtale mellom kommunen og den/de som har ansvar for driften av området. Avtalen skal avklare ansvarsforhold og hva forvaltningsansvaret innebærer.

Det *formelle* ansvaret for drift og tilsyn med friluftslivsområdet har kommunen eller friluftsrådet (i noen få tilfeller fylkeskommunen). Drifts- og tilsynsansvaret omfatter daglig tilsyn, holde orden i området, etablering av tilretteleggingstiltak, drift og vedlikehold av eksisterende tilretteleggingstiltak og atkomstveier, vedlikehold av informasjonsskilt o.l. Det er ikke noe i veien for at det *praktiske* drifts- og tilsynsansvaret kan overlates til for eksempel en ideell organisasjon eller velforening gjennom egen avtale, men slike avtaler fritar ikke kommunen eller friluftsrådet (ev. fylkeskommunen) fra det formelle ansvaret.

I området rundt Hjertøya finnes det per dags dato ikke noe lag eller forening som har interesser i området. Kurt Klaussen som har vært på øya sier seg imidlertid å være interessert i å ta på seg driftsansvar for Hjertøya og parkeringsplassen samt evt. båt ved båtutsettplass på fastlandet. Da Kurt Klaussen allerede besøker øya jevnlig i forbindelse med tilsyn av værene, vil dette være gunstig og minke på kommunens driftskostnader. Staten gir ikke økonomisk støtte til drift og tilsyn av området. Friluftsrådet anbefaler derfor at kommunen inngår en avtale med Kurt Klaussen om drift og tilsyn av det statlig sikra friluftsområdet.

Nr 2. Allment tilgjengelig og godkjent p-plass på fastlandet

Mulig plass for parkering er Kurt Klaussens eiendom Gnr/Bnr 97/11, der det allerede finnes en god parkering med plass til 3-4 biler og veg ned til fjæra. Det bør skrives en avtale mellom grunneier til parkeringsplassen, Balsfjord kommune og Ishavskysten friluftsråd, som redegjør for detaljene for bruk av parkeringsplass (og skilt tilknyttet denne som informerer om formålet for bruk av parkeringsplassen, se Nr 2) samt båtutsettplass (nr 4).

Figur 4. Flybilde viser mulig plass for parkeringsplass for å komme seg til Hjertøya. Kurt Klaussens eiendom Gnr/Bnr 97/11 der det allerede finnes en etablert parkeringsplass. (Kart: Geodata/ Ishavskysten Friluftsråd)

Figur 5. Parkeringsplassen ved Gnr/Bnr 97/11. (Bilde: Google Maps, hentet i oktober 2015)

Figur 6. Veg ned til fjæreamråde fra parkeringsplassen ved Gnr/Bnr 97/11. (Bilde: Google Maps, hentet i oktober 2015)

Nr 3. Informasjonstavle

Ved parkeringsplassen bør det stå en tavle som informerer om området (naturgrunnlag, flora, fauna, historie), regler for ferdsel og bruk (søppelhåndtering og hensyn i hekketiden og båndtvang på hund), informasjon om statlig sikra friluftsområder, informasjon om beitet på øya, kart, bilder etc. Gode ilandstigningsplasser og evt. tilrettelegging på øya (f.eks. bål plass) kan også vises på kart på skiltet.

Nr 4. Båttutsett

Båttutsettplass tilknyttet parkeringsplassen. Denne kan etableres relativt enkelt på eiendommen til Kurt Klaussen, Gnr/Bnr 97/11, der det allerede går en liten veg ned fra parkeringsplassen ved vegen. Veggen må utbedres med grus, og båttutsettplassen skal etableres.

Nr 5. Innkjøp av robåt til utlån

For at folk flest skal kunne ta seg til øya er det behov for en robåt som kan brukes av allmenheten. Båten legges ut etter at fugleungene har kommet på vingene. Innkjøpet forutsetter at det er mulig å skaffe vinteroppholdssted for robåten, samt at noen kan ta på seg ansvaret å føre tilsyn og vedlikehold av båten.

Nr 6. Enkel bål plass på Hjertøya

Ved økt bruk av Hjertøya som utfartssted vil det også naturlig bli etablert provisoriske bål plasser. Det er derfor behov for å etablere en ordentlig bål plass med stein rundt, slik at det ikke blir etablert flere små bål plasser som er potensielt brannfarlige. Enkle benker rundt bål plassen kan også være ønskelig. Material til disse kan med fordel være av grantrær som blir hogget ned på øya.

Bål plassen skal etableres ved bruk av fast ubrennbart materiale som underlag, for eksempel stein. Der det opprinnelig er gress eller mose, bør man fjerne overflatejord og røtter i et område på cirka tre meter i diameter, og fylle på med et tilstrekkelig lag med grus eller annet ikke brennbart materiale. Vegetasjon og innhegnende grener nærmere enn 8 meter fra kant av bålet fjernes. Diameter på bålet skal ikke overstige 1 meter.

Nr 7. Skilt ved fylkesveien

En skilt ved krysset ved fylkesveg 858 og fylkesveg 184, og ved parkeringsplassen ved fylkesveg 184. Statens vegvesen dekker kostnader ved skilt på riks- og fylkesveier for ikke-kommersielle tilbud om aktiviteter i området oppfyller kravene til noen av de skiltsymbolene vegvesenet har. Vegvesenet stiller også krav på at turutgangspunktet må ha gode parkeringsforhold med utkjørselstillatelse fra veimyndigheten, og at størrelsen på parkeringsplassen må tilpasses behovet. Parkeringsplassen må videre ha en informasjonstavle som beskriver turmulighetene i området. På informasjonstavlen må det framkomme hvem som har vedlikeholdsansvaret for

tavle og parkeringsplass. Det er også krav på skriftlige avtaler med samtlige grunneiere som berøres av turmålet/turruten(e).

7. Tiltak som kan gjøre det enda mer attraktivt å bruke området

(tiltak utover ovennevnte/ tiltak på lang sikt)

Dette er tiltak som kan gjøre det enda mer attraktivt for allmennheten å bruke området, men som av ulike årsaker ikke er aktuelt for kommunen å gjennomføre i gjeldende planperiode.

- Etablering av rampe/fiskeplass

Det er populært med isfiske på fjordisen, og det er potensial for mer fiske i området også om sommeren. Framtiden vil vise om det er behov for å etablere fiskeplass på Hjertøya.

8. Driftsplan for planperioden

Minst like viktig som tilretteleggingstiltakene, er driftstiltakene. Planen foreslår hvem som har ansvar for de ulike tiltakene, hvor ofte de skal utføres, samt gir en estimert årlig kostnad. Målet er å opprettholde standarden på friluftsområdet etter tilretteleggingstiltakene, og komme slitasje og forfall i forkjøpet. Staten gir ikke økonomisk støtte til drift og tilsyn av området. Det kan likevel være nyttig for kommunen/friluftsrådet, og også for fylke/stat, å ha oversikt over områdets årlige driftsutgifter.

nr	Løpende oppgaver; årlig (f eks rydding, vasking, tilsyn, planklipping etc.)	Hyppighet	Årlig kostnad	Ansvar	Merknad
1	Utsett og opptak av robåt	Tidlig sommer og høst	2 000,-	Kurt Klaussen	Skriftlig avtale må på plass
2	Tilsyn og vedlikehold av robåt	Tilsyn flere ganger per sesong, vedlikeholdsbehov vurderes ved opptak av robåt	2 000,-	Kurt Klaussen	Skriftlig avtale må på plass
3	Holde vegen ned til fjæreamrådet fra parkeringsplassen åpen	1 gang/år	500,-	Kurt Klaussen	Skriftlig avtale må på plass
4	Plukke søppel på Hjertøya	1 gang/år	3 000,-	Opplegg med skole, f.eks. Hamnvåg montessoriskole/ Ishavskysten friluftsråd	
Sum årlig kostnad:			7 500,-		

nr	Større og sjeldnere oppgaver (f eks grusing, maling, skogrydding etc.)	Hyppighet	Årlig kostnad	Ansvar	Merknad
1	Hogst og restaurering	-	-	Balsfjord kommune/ Ishavskysten friluftsråd	I dag er det sauene som skjøtter jobben med å holde skogen på øya åpen og lettframkommelig. Hvis beitet opphører i framtiden, er det behov for å vurdere og få i gang jevnlig manuell rydding og hogst.
2	Fjerning av grantrær	-	-	Balsfjord kommune/ Ishavskysten friluftsråd/ Kurt Klaussen	Per i dag er det ikke spesielt vanskelig å bevege seg mellom grantrærne, i tillegg til at de gir skjul for vær og vind til sauene. Gran er likevel et fremmed treslag og ikke ønskelig i et statlig sikra friluftsområde, slik at behovet for å delvis eller helt fjerne grantrærne kan vurderes i framtiden.
Sum årlig kostnad:			0		

9. Fotografier

Figur 7. Skråbilde fra Fylkesmannen i Troms, fra 2011. Bildet viser Hjertøya til høyre, der det sørlige neset peker til venstre i bildet. (Bilde: Fylkesmannen i Troms)

Figur 8. Det finnes flere store gamle bjørketrær på Hjertøya. Bilde tatt i oktober 2015. (Foto: Maja Sjöskog Kvalvik)

Figur 9. Her var det tidligere svært tett krattbuskase av først og fremst rogn og bringebær. Sauebeitet har fjernet betydelige mengder av vegetasjonen. Bringebærplantene er så godt som helt borte. På bildet ses rognplanter. Bilde tatt i oktober 2015, på østsiden av øya. (Foto: Maja Sjöskog Kvalvik)

Figur 10. I begynnelsen av sommeren vokser det her store bregner som kan vanskeliggjøre framkommeligheten. Mot slutten av beitesesongen har sauene de seneste årene fjernet bregnevegetasjonen. I 2015 beitet også et par geiter på øya, og det er de som «ringbarket» noen trær som vises på bildet. Bilde tatt i oktober 2015, omtrent midt på øya. (Foto: Maja Sjöskog Kvalvik)

Figur 11. Det er flere mulige ilandstigningsplasser med båt på øya. Dette bilde er tatt på vestsiden. (Foto: Maja Sjöskog Kvalvik)

Figur 12. En av de to vikene vest på øya. (Foto: Maja Sjöskog Kvalvik)